

SVEA HOVRÄTT
Patent- och
marknadsöverdomstolen

DOM
2021-04-13
Stockholm

Mål nr
PMFT 12151-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens dom 2017-11-30 i mål nr PMFT 2158-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

L0*L0

Motpart

O0*C0

SAKEN

Intrång i upphovsrätt

DOMSLUT

Patent- och marknadsöverdomstolen fastställer Patent- och marknadsdomstolens domslut i här överklagade delar (punkterna 1 och 3).

Dok.Id 1453102

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 00 E-post: svea.avd2@dom.se www.svea.se	Telefax 08-21 93 27	Expeditionstid måndag – fredag 09:00–16:30
---	---	--	-------------------------------	---

YRKANDEN M.M.

L⁰L⁰ har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska bifalla hans talan och förplikta O⁰C⁰ att betala ersättning för hans rättegångskostnader i Patent- och marknadsdomstolen med ett här justerat belopp.

O⁰C⁰ har motsatt sig att Patent- och marknadsdomstolens dom ändras.

Målet har i Patent- och marknadsöverdomstolen avgjorts utan att huvudförhandling har hållits.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN I MÅLET

Parterna har åberopat samma grunder och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i Patent- och marknadsdomstolen. L⁰L⁰ har i Patent- och marknadsöverdomstolen förtydligat att O⁰C⁰ skickat det aktuella fotografiet till Attunda tingsrätt via e-post, vilket O⁰C⁰ bekräftat.

Bevisningen är densamma som i Patent- och marknadsdomstolen.

Med anledning av frågeställningarna i målet har Patent- och marknadsöverdomstolen begärt förhandsavgörande från EU-domstolen angående bl.a. frågan om en domstol är att anse som allmänheten i den mening som avses i artiklarna 3.1 och 4.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (infosoc-direktivet). Artiklarna rör en upphovsmans ensamrätt att överföra respektive sprida sitt verk till allmänheten. EU-domstolen besvarade frågan såvitt avser artikel 3.1 i dom den 28 oktober 2020 (mål C-637/19, EU:C:2020:863, i fortsättningen förhandsavgörandet).

Till det andra villkoret har EU-domstolen även hänfört att alstret måste kunna identifieras med tillräcklig precision och objektivitet för att utgöra ett verk (se Cofemel, punkterna 32–34, med där gjorda hänvisningar.)

Bedömningen i detta fall

L⁰L⁰ har bl.a. anfört att fotografiet fångar en ögonblicksbild av ett symboliskt uttryck av O⁰C^u ansikte och att det är fråga om en värdefull bild med en unik karaktärsåtergivning.

Även med beaktande av vad L⁰L⁰ anfört om det aktuella fotografiets karaktär bedömer Patent- och marknadsöverdomstolen att fotografiet inte kan anses ge uttryck för några fria och kreativa val. Det har därför inte sådan originalitet som krävs för att det ska anses utgöra ett verk i upphovsrättslagens mening, tolkad i ljuset av EU-rätten. I likhet med underrätten bedömer Patent- och marknadsöverdomstolen att fotografiet i stället är skyddat som en fotografisk bild enligt 49 a § upphovsrättslagen.

Frågan om vilka förfoganden som skett

Rättsliga utgångspunkter

Upphovsrätten innefattar, med ett antal angivna inskränkningar, en uteslutande rätt att förfoga över ett verk genom att framställa exemplar av det och genom att göra det tillgängligt för allmänheten, i ursprungligt eller ändrat skick, i översättning eller bearbetning, i annan litteratur- eller konstart eller i annan teknik (se 2 § upphovsrättslagen).

Ensamrätten att framställa exemplar av ett verk innefattar varje direkt eller indirekt samt tillfällig eller permanent framställning av exemplar av verket, oavsett i vilken form eller med vilken metod den sker och oavsett om den sker helt eller delvis (se 2 § andra stycket samma lag). Denna bestämmelse motsvarar artikel 2 a) i infosoc-direktivet.

Ensamrätten till ett verk innefattar, som framgått, även rätten att göra det tillgängligt för allmänheten, vilket bl.a. omfattar när verket överförs till allmänheten. Ett verk

post som bevisning till en domstol. Hon har därmed inte i detta hänseende förfogat över fotografiet i strid med upphovsrättslagen.

Frågan är då om den exemplarframställning som O⁰C⁰ gjort ändå är tillåten enligt den inskränkning som gäller för verk – och genom hänvisning även för fotografier – som används i rättsvårdens eller den allmänna säkerhetens intresse (26 b § andra stycket upphovsrättslagen).

Frågan om exemplarframställningen är tillåten med hänvisning till rättsvårdens intresse

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 26 b § andra stycket upphovsrättslagen hindrar upphovsrätten inte att ett verk används i rättsvårdens eller den allmänna säkerhetens intresse. Bestämmelsen gäller, som redan angetts, även för fotografiska bilder enligt 49 a § samma lag.

Bestämmelsen i 26 b § andra stycket upphovsrättslagen genomför artikel 5.3 e) i infoc-direktivet. Den ska därför tolkas direktivkonformt. På samma sätt som angivits ovan blir denna tolkning relevant även för fotografiska bilder.

Av artikel 5.3 e) i infoc-direktivet framgår att medlemsstaterna får föreskriva undantag eller inskränkningar i rätten till exemplarframställning och rätten till överföring till allmänheten för användning i den allmänna säkerhetens intresse eller för att garantera ett korrekt genomförande eller en korrekt rapportering av ett administrativt, parlamentariskt eller rättsligt förfarande.

EU-domstolen har beträffande det första ledet i artikel 5.3 e) – användning i den allmänna säkerhetens intresse – uttalat att eftersom det i infoc-direktivet inte anges under vilka omständigheter detta intresse får åberopas, har medlemsstaterna som väljer att införa en sådan inskränkning fått ett stort utrymme för skönsässig bedömning av denna fråga (se EU-domstolens dom den 1 december 2011, Painer, C-145/10, EU:C:2013:198 punkt 101 och jämför även EU-domstolens dom den 29 juli 2019, Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625 punkterna 27–29, där domstolen

Vidare ska alltså 26 b § andra stycket upphovsrättslagen tolkas direktivkonformt på så sätt att bestämmelsen omfattar exemplarframställning i syfte att ge in material som bevisning till domstol, varvid kravet på att materialet är att anse som bevisning inte kan ställas alltför högt. Det är tillräckligt att det vid en översiktlig bedömning kan antas att alstret skulle kunna ha någon betydelse för de frågor som är aktuella i det mål där ett exemplar av det skyddade alstret har givits in som bevisning.

Bedömningen i detta fall

Av utredningen framgår alltså att O⁰C⁰ framställde exemplar av J. J:s fotografi av henne för att ge in det som bevisning i ett mål i domstol där hon gjorde gällande att L⁰ L⁰ förtalat henne. Det framgår att O⁰C⁰ gjorde gällande att fotografiet var kränkande för henne och därför visade att hon utsatts för förtal. Enligt Patent- och marknadsöverdomstolens bedömning får det mot denna bakgrund – vid en sådan översiktlig bedömning som ska göras – antas att fotografiet skulle kunna ha någon betydelse för bedömningen av frågor som uppkommer i ett sådant mål där det gavs in som bevisning. O⁰C^u exemplarframställning av fotografiet får därför anses ha skett i rättsvårdens intresse enligt bestämmelsen i 26 b § andra stycket upphovsrättslagen till vilken 49 a § i samma lag hänvisar. Detta innebär att O⁰C^u framställning av exemplar av fotografiet inte utgör något intrång i J. J:s ensamrätt till fotografiet enligt upphovsrättslagens bestämmelser.

Skadestånd m.m.

Eftersom något intrång inte har skett i J. J:s rätt till fotografiet har han inte rätt till något skadestånd. Det innebär även att han inte har rätt till ersättning för rättegångskostnader. J. J:s talan ska därför, även enligt Patent- och marknadsöverdomstolens bedömning, lämnas utan bifall. Patent- och marknadsdomstolens domslut i punkterna 1 och 3 ska således stå fast.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Patent- och marknadsdomstolen

DOM
2017-11-30
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
PMFT 2158-17

PARTER

Kärande och gensvarande
L0"LO

Svarande och genkärande
O0"C0

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen avslår J. J:s käromål.
  2. Patent- och marknadsdomstolen avslår O0"C0u käromål.
  3. Vardera parten ska bära sin rättegångskostnad.
-

Dok.Id 1793331

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307 104 20 Stockholm	Rådhuset, Scheelegatan 7	08- 561 654 70 E-post: stockholm.s.tingsratt@dom.se www.stockholmstingsratt.se	08- 561 650 05	måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

O⁰C⁰ har haft bloggen M⁰ III på en webbplats utan utgivningsbevis. L⁰L⁰ har en webbplats med utgivningsbevis, Yakida, och en webbplats utan utgivningsbevis, FRIS – Föräldrar i Sverige.

Parterna har under flera år legat i konflikt med varandra vilket bl.a. har tagit sig uttryck på internet. Dessutom har parterna stämt varandra avseende skadestånd i mål nr FT 8934-16 vid Attunda tingsrätt (Attundamålet). Grunden för parternas skadeståndsyrkanden i det målet är kränkning genom brottet förtal på olika webbplatser.

L⁰L⁰ har i det förevarande målet den 7 februari 2017 stämt O⁰C⁰ för upphovsrättsintrång eftersom hon från J. J:s webbplats FRIS har skrivit ut en artikel innehållande ett fotografi föreställande henne själv (Fotografiet), se aktbil. 4 s. 3, och skickat in det i Attundamålet. L⁰L⁰ anser sig ha upphovsrätt till Fotografiet. Talan väcktes i Attunda tingsrätt och lämnades över till Patent- och marknadsdomstolen den 14 februari 2017.

O⁰C⁰ har den 19 juni 2017 vid Patent- och marknadsdomstolen genstämt L⁰L⁰ för upphovsrättsintrång eftersom han i Attundamålet har skickat in en skärmdump innefattande en text (Texten), se aktbil. 34, s. 2. Texten är ett kort inlägg från O⁰C⁰ blogg där det i huvudsak redogörs för att L⁰L⁰ har misskött sitt barn och konsekvenserna av detta. O⁰C⁰ anser sig ha upphovsrätt till skärmdumpen och Texten.

Huvudförhandling i målet har i enlighet med 42 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, med parternas samtycke, avgjorts vid huvudförhandling i förenklad form i omedelbart samband med sammanträde för muntlig förberedelse.

YRKANDEN**Fotografiet**

L0"LO har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen ska förplikta O0"C0 att till honom betala 1 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för dom till dess betalning sker.

O0"C0 har bestritt käromålet men vitsordat ränteyrkandet.

Texten

O0"C0 har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen ska förplikta L0"LO att till henne betala 1 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för dom till dess betalning sker.

L0"LO har bestritt käromålet men vitsordat ränteyrkandet.

Rättegångskostnader

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER M.M.**Fotografiet**

J. J.

Han har själv tagit Fotografiet med sin mobiltelefon och har upphovsrätt till det. Fotografiet har en framträdande del i en artikel (Artikeln) som han publicerade på sin

webbplats FRIS den 24 augusti 2016. Endast han har rätt att framställa exemplar av Fotografiet och att göra det tillgängligt för allmänheten.

I första hand görs gällande att Fotografiet uppnår kravet på verkshöjd i 1 § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) eftersom det har en hög grad av självständighet och originalitet. Fotografiet fångar en ögonblicksbild av ett unikt men symboliskt ansiktsuttryck av O" C u ansikte. Det är fråga om en värdefull ansiktsbild med en unik karaktärsåtergivning. Vidare bör det tillmätas betydelse att Fotografiet togs i ett sammanhang där han blivit utsatt för misshandel av en bekant till O" C 0.

I andra hand åtnjuter Fotografiet fotografiskydd enligt 49 a § upphovsrättslagen.

O" C 0 har genom att skriva ut Fotografiet gjort sig skyldig till otillåten exemplarframställning. O" C 0 har även gjort Fotografiet tillgängligt för allmänheten genom att skicka det till Attunda tingsrätt.

Fotografiet har ingen relevans för Attundamålet och O" C 0 angav inte något skäl till varför Artikeln med Fotografiet lämnades in. Fotografiet är inte på något sätt kränkande eller grovt och utgör inte förtal av O" C 0.

M 0 A 0 har inte handlat i god tro, då hon är väl insatt i frågor om upphovsrätt. Hon har även själv fakturerat personer som har publicerat fotografier hon anser sig ha upphovsrätten till. Han har själv vid flera tillfällen upplyst M 0 A 0 om att hon varken får framställa exemplar av eller göra tillgängliga för allmänheten hans upphovsrättsligt skyddade verk. O" C 0 har alltså handlat med uppsåt eller oaktsamhet.

Det yrkade skadeståndet avser den ideella skada O" C 0 har åsamkat honom genom att kränka hans upphovsrätt enligt 54 § 2 st. upphovsrättslagen. Det är

riktigt att han har låtit andra personer återpublicera Fotografiet men det har då skett med hans tillstånd och mot ersättning.

M. A.

Hon bestrider att Fotografiet har verkshöjd och upphovsrättsligt skydd eftersom det är en smygtagen amatörmässig bild som saknar verkshöjd. Hon överlämnar till domstolen att pröva om Fotografiet åtnjuter fotografiskydd.

Det stämmer att hon har skrivit ut Artikeln med Fotografiet från J. J:s webbplats, scannat in det i ett eget dokument och sedan skickat det till Attunda tingsrätt i Attundamålet.

Fotografiet är djupt kränkande för henne och publicerades ursprungligen tillsammans med en text där hon förtalades. Artikeln med Fotografiet är relevant i Attundamålet eftersom de visar att hon utsatts för förtal. Fotografiet måste därför kunna användas som processmaterial enligt undantaget i 26 b § andra stycket upphovsrättslagen. Någon annan möjlighet till försvar och bevisning finns inte.

Hon har tidigare gjort ett flertal polisanmälningar m.m. mot L0"L0 och har då av polisen och andra myndigheter uppmanats att göra skärmdumpar och utskrifter av hans förtalssidor. Detta har varit särskilt viktigt eftersom L0"L0 har för vana att dagligen ändra i sina publicerade texter.

Det stämmer att hon tidigare har begärt ersättning från personer som olovligen återpublicerat hennes fotografier. Hon hade dock ingen vetskap om att det var otillåtet att skicka in en bild som bevismaterial i en pågående domstolsprocess. Hon har utgått från att polisen och andra myndigheter inte har uppmanat henne att begå lagbrott.

Om hennes agerande skulle anses vara otillåtet, så har hon handlat i god tro utan möjlighet till andra alternativ.

Slutligen bestrids att L⁰L⁰ lidit skada till följd av att hon lämnade in Fotografiet i Attundamålet eftersom det redan publicerats och spridits av L⁰L⁰ vid ett flertal tillfällen tidigare. Fotografiet har även publicerats på en tidnings hemsida och spridits av L⁰L⁰ bland hans vänner.

Texten

M. A.

L⁰L⁰ har sedan januari 2011 förtalat henne på flera webbplatser. L⁰L⁰ har även förtalat en vän till henne, vilket gav upphov till den av henne författade Texten. Hon har skrivit Texten i ett försök att hindra denne vän från att begå självmord. Texten utgör inte en del i en diskussion på hennes blogg, vilket hon p.g.a. en felaktig minnesbild skrivit i ett tidigare yttrande.

Hon skrev utkastet till Texten på sin blogg med publicerade aldrig Texten. Utkastet fick därför varken rubrik, etikett eller kommentarer. L⁰L⁰ har på något sätt fått tag på Texten efter att någon annan person publicerat den på hennes blogg och sedan skrivit ut den. Detta har troligen skett i samband med ett dataintrång.

I första hand görs gällande att Texten har verkshöjd eftersom den är självständigt författad, originell och beskriver en rad av dramatiska händelser.

I andra hand görs gällande att hon har upphovsrätt till layouten på den aktuella skärmdumpen med Texten. Webbportalen Blogger tillhandahåller verktyg för att skapa en blogg, men det är hon som genom egna val har skapat webbplatsens layout. Hennes upphovsrätt i förhållande till L⁰L⁰ påverkas inte av eventuella begränsningar som följer av Bloggers eller Googles användarvillkor.

L⁰L⁰ har genom att göra kopior av Texten gjort sig skyldig till otillåten exemplarframställning. L⁰L⁰ har även gjort Texten tillgänglig för allmänheten genom att skicka den till Attunda tingsrätt.

L⁰L⁰ känner till det upphovsrättsliga regelverket och har i många fall själv begärt ersättning för andras upphovsrättsintrång. Han har därför agerat med uppsåt eller i vart fall oaktsamhet.

Hon har lidit ideell skada eftersom hennes upphovsrätt har kränkts.

J. J.

Det är ostridigt att O⁰C⁰ har författat Texten. Texten utgör dock en del i en allmänt hållen diskussion på O⁰C⁰ blogg, vilket framgår av ett av hennes egna yttranden till domstolen, aktbil. 37 s. 1. Texten har mot denna bakgrund inte verkshöjd och saknar upphovsrättsligt skydd.

Webbportalen Blogger tillhandahåller färdiga mallar för sina bloggar. O⁰C⁰ har alltså inte skapat hennes bloggs design. Layouten på bloggen har inte verkshöjd och det följer av Bloggers användarvillkor att användaren inte kan få någon immateriell äganderätt genom att använda bolagets tjänster. Skärmdumpen med Texten har därför inte heller något upphovsrättsligt skydd.

O⁰C⁰ publicerade Texten på sin blogg den 10 november 2013. Det är inte han som har skärmdumpat Texten men han har framställt exemplar av den i samband med att han gav in Texten i Attundamålet. Det har varit försvarligt att lämna in Texten till Attunda tingsrätt eftersom den låg till grund för hans stämningsansökan i det målet.

På polisens hemsida under rubriken ”Att tänka på vid anmälan” skriver polisen att om man är utsatt för näthat så ska man som bevis ta skärmdumpar och även spara underlaget digitalt.

I ett senare avgörande från EU-domstolen har en intellektuell skapelse ansetts vara upphovsmannens egen om den avspeglar hans eller hennes personlighet. Detta är fallet när upphovsmannen i samband med skapandet av sitt verk har kunnat uttrycka sin kreativa kapacitet genom att göra fria och kreativa val (mål C-145/10, Painer, EU:C:2011:798, p. 88–89).

När det gäller frågan om upphovsrättsligt skydd för Fotografiet konstaterar domstolen inledningsvis att det handlar om ett enkelt amatörfotografi. Det har inte framkommit att det förelegat någon skapande insats vid tillkomsten av Fotografiet och enligt domstolen har det varken sådan självständighet eller originalitet som krävs för att det ska åtnjuta skydd enligt 1 § upphovsrättslagen. Det som L0" L0 har anfört om omständigheterna kring när Fotografiet togs medför inte någon annan bedömning. Fotografiet har således endast fotografiskydd enligt 49 a § upphovsrättslagen.

Beträffande Texten anser domstolen att den har ett visst mått av originalitet och individuell särprägel. Som tidigare anförts ska bristen på litterär kvalitet i princip inte påverka bedömningen av om upphovsrättsligt skydd föreligger. Kravet på verkshöjd är vidare enligt såväl EU-domstolens som Högsta domstolens praxis relativt lågt ställt. Domstolen finner att det är fråga om ett gränsfall, men att Texten får anses ha upphovsrättsligt skydd som litterärt verk. Skärmdumpen med Texten har däremot inte något upphovsrättsligt skydd till följd av bloggans layout, eftersom layouten saknar verkshöjd.

Upphovsrättsliga förfoganden

L0" L0 har gjort gällande att O0" C0 har gjort intrång i hans ensamrätt till Fotografiet genom exemplarframställning och spridning till allmänheten.

O0" C0 har på motsvarande sätt gjort gällande att L0" L0 har gjort intrång i hennes ensamrätt till Texten genom exemplarframställning och spridning till allmänheten. Här konstaterar domstolen inledningsvis att den av O0" C0

åberopade skärmdumpen tyder på att Texten publicerades på hennes blogg den 10 november 2013. Vidare har det inte framkommit några konkreta omständigheter i målet som ger stöd för O"⁰C_u påstående att Texten skulle ha publicerats på bloggen av någon utomstående person i samband med ett dataintrång. Domstolen utgår därför i den fortsatta bedömningen från att O"⁰C₀ själv har publicerat Texten på bloggen.

Exemplarframställning av ett verk regleras i 2 § första stycket upphovsrättslagen. O"⁰C₀ har bekräftat att hon har framställt exemplar av Fotografiet i samband med att hon skickade in sitt svaromål i Attundamålet. L⁰L₀ har bekräftat att han har framställt exemplar av Texten i samband med att han skickade in stämningsansökan i Attundamålet. Både O"⁰C₀ och L⁰L₀ har alltså gjort exemplarframställningar av Fotografiet respektive Texten.

Spridning till allmänheten regleras i 2 § tredje stycket 4 upphovsrättslagen. L⁰L₀ och O"⁰C₀ har gjort gällande att deras motpart genom att ge in Fotografiet respektive Texten till Attunda tingsrätt har spridit den till allmänheten.

För att ett verk ska anses ha spridits till allmänheten krävs inte att spridningsåtgärden är fullbordad. Det räcker med att exemplaret i fråga har bjudits ut. Rätten för en upphovsman att förfoga över spridningen omfattar både den första spridningsåtgärden och därpå följande spridningsåtgärder, t.ex. utyrningsåtgärder eller utbudande till vidareförsäljning av exemplar där den första spridningsåtgärden redan har vidtagits (Olsson och Rosén, kommentaren i Zeteo till 2 § upphovsrättslagen 2016-09-22).

L⁰L₀ och O"⁰C₀ har lämnat in Fotografiet respektive Texten till Attunda tingsrätt. Detta innebär att vem som helst kan begära att få del av handlingarna med stöd av offentlighetsprincipen. Parterna får därmed anses ha spridit Fotografiet respektive Texten till allmänheten i upphovsrättslagens mening.

Undantaget för användning i rättsvårdens intresse

O"CO har i huvudsak anfört att hon för att kunna försvara sig mot J. J:s påståenden om förtal har varit tvungen att ge in Artikeln med Fotografiet till Attunda tingsrätt. Hon har vidare anfört att hon vid ett flertal tillfällen har uppmanats av polisen och andra myndigheter att göra skärmdumpar av J. J:s förtalssidor för att t.ex. kunna använda dessa som bevisning.

L"LO har i huvudsak anfört att det har varit försvarligt att lämna in Texten till Attunda tingsrätt eftersom den låg till grund för hans stämningsansökan. Han har vidare hänvisat till att det på polisens hemsida under rubriken ”Att tänka på vid anmälan” uttryckligen anges att den som är utsatt för näthat bör spara digitala skärmdumpar för att kunna använda som bevisning.

I 26 b § andra stycket upphovsrättslagen föreskrivs att upphovsrätten inte hindrar användning av ett verk i rättsvårdens intresse. I samband med att undantaget utvidgades till att omfatta verk i allmänhet – och inte enbart fotografiska bilder – anförde lagstiftaren bl.a. att det kan uppstå olika situationer där ett verk behöver användas i rättsvårdens intresse utan att användningen har stöd i lag (se prop. 1996/97:111 s. 47–48).

Bestämmelsen har en motsvarighet i artikel 5.3.e i EU-direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (Infosocdirektivet). Enligt artikeln finns möjlighet för medlemsländerna att föreskriva undantag eller inskränkningar i upphovsrätten för ”Användning i den allmänna säkerhetens intresse eller för att garantera ett korrekt genomförande eller en korrekt rapportering av ett administrativt, parlamentariskt eller rättsligt förfarande”.

Undantaget i 26 b § andra stycket upphovsrättslagen är relativt sparsamt kommenterat i doktrinen och tillämpningsområdet har såvitt känt sällan prövats i praxis. I Göta

Vid en bedömning av om användning kan anses ha skett i rättsvårdens intresse – trots att den inte utförts eller påkallats av myndighet – bör således omständigheterna i det enskilda fallet värderas. Det kan bli av betydelse vilken typ av mål och vilken typ av upphovsrättsligt skyddat verk det är fråga om. Utgångspunkten är dock att bestämmelser om inskränkningar i upphovsrätten ska tolkas restriktivt (se NJA 2016 s. 212 p. 9).

Det finns ett starkt allmänt intresse av att motverka hot och andra kränkningar som sker på internet (se t.ex. prop. 2016/17:222 s. 18–21). Enligt domstolen borde det i många fall kunna anses vara i rättsvårdens intresse att den som utsätts för exempelvis hot eller förtal på internet gör en skärmdump av t.ex. ett inlägg i sociala medier för att använda denna som underlag för en polisanmälan eller som bevisning i ett mål om skadestånd. Att det finns ett sådant intresse vinner visst stöd av det som framkommit i målet om att polisen på sin hemsida uppmanar den som har blivit utsatt för näthat att göra skärmdumpar och spara bevisning själv. Rättegångsbalkens regler om edition kan i allmänhet inte anses ändamålsenliga för att säkra bevisning i dessa situationer. Vidare torde, i fråga om misstänkt hot och förtal på internet, upphovsmannen normalt endast ha ett begränsat legitimt intresse av att sådana upphovsrättsliga förfoganden inte sker. Det kan t.ex. mera sällan antas att upphovsmannen har något kommersiellt intresse av att exploatera sådana texter eller bilder.

I förevarande fall har O" C0 gett in Artikeln med Fotografiet som en bilaga till sitt svaromål i Attundamålet. Fotografiet i sig kan inte anses kränkande för O" C0 och hon har inte närmare preciserat vilken relevans Fotografiet har för hennes talan i det målet. O" C0u användning kan därför inte anses ha varit i rättsvårdens intresse varför undantaget i 26 b § andra stycket upphovsrättslagen inte är tillämpligt.

När det gäller J. J:s användning av Texten så har han anfört att denna har legat till grund för hans stämningsansökan avseende förtal i Attundamålet. Som anförts ovan bedömer domstolen att sådan användning, beroende på omständigheterna, kan

anses vara i rättsvårdens intresse. I den korta Texten, som har varit publicerad på O"
C&u blogg, redogörs i huvudsak för hur L0"L0 har misskött sitt barn och
konsekvenserna av detta. Det har inte framkommit någon omständighet som talar
för att O0"C0 skulle ha ett beaktansvärt legitimt intresse av att förhindra den helt
begränsade användning som har skett.

Vid en samlad bedömning finner domstolen att J. J:s åtgärd att använda Texten som
grund för stämningsansökan i Attundamålet får anses ligga i rättsvårdens intresse. En
sådan tolkning är också förenlig med Infosocdirektivet. De upphovsrättsliga
förfoganden som L0"L0 har vidtagit omfattas alltså av undantaget i 26 b § andra stycket
upphovsrättslagen. O0"C&u käromål ska därför redan på den grunden avslås.

Skadestånd

Domstolen har funnit att O0"C0 har begått upphovsrättsintrång genom att framställa
exemplar av Fotografiet och sprida Fotografiet till allmänheten.

Av 54 § upphovsrättslagen följer att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet, i strid
mot lagen, utnyttjar ett verk ska betala ersättning för den skada om intrånget medfört.
När ersättningens storlek bestäms ska hänsyn särskilt tas till bl.a. ideell skada (tidigare
lidande och annat förfång).

O0"C0 har bestritt att hon begått upphovsrättsintrång med uppsåt eller oaktsamhet
eftersom hon agerat i enlighet med rekommendationer från bl.a. polisen.

Det förhållandet att polisen uppmanar den som blivit utsatt för näthat att spara
skärmdumpar för att använda som bevisning talar i någon mån mot att O0"C0 har
agerat med uppsåt eller oaktsamhet. I målet har dock framkommit att O0"C0 själv har
viss kunskap om det upphovsrättsliga regelverket och att hon t.ex. tidigare har begärt
ersättning av personer som har återpublicerat hennes

fotografier. Vidare har L⁰L⁰ i e-postmeddelanden till O⁰C⁰ i augusti 2011 och mars 2014 påtalat att hon inte får använda hans texter och bilder samt att han avser att begära ersättning från henne för sådan användning. Mot denna bakgrund finner domstolen att O⁰C⁰ får anses ha agerat oaktsamt.

L⁰L⁰ har yrkat ersättning med 1 000 kr avseende ideell skada. Han har uppgett att skadan består i att hans rättigheter som upphovsman har kränkts genom O⁰C⁰ otillåtna förfoganden.

Enligt Högsta domstolens praxis är utgångspunkten att viss ersättning för ideell skada ska betalas även vid oaktsamma och tämligen bagatellartade upphovsrättsintrång (se NJA 2010 s. 135 p. 33, målet avsåg fotografiska bilder i den mening som anges i 49 a § upphovsrättslagen). Det finns dock även exempel på att Högsta domstolen har funnit att den som lidit upphovsrättsintrång inte har varit berättigad till ersättning för ideell skada (se NJA 1985 s. 807). När det gäller alster med det svagare skydd som följer av bestämmelsen i 49 § upphovsrättslagen om katalogskydd har utrymmet för ersättning för ideell skada ansetts vara begränsat (se NJA 1985 s. 813).

I doktrinen har anförts att det vid bedömningen av om ersättning för ideell skada ska utgå vid upphovsrättsintrång bör tas viss hänsyn till om intrånget har begåtts av uppsåt eller oaktsamhet och under vilka omständigheter intrånget har skett. Vidare anses frågan om hur intrånget har påverkat rättighetsinnehavarens verk kunna tillmätas betydelse (Eltell och Radetzki, Skadeståndsbedömning vid intrång i upphovsrätt, NIR, 2005, s. 248 f.).

Det nu aktuella Fotografiet saknar verkshöjd och åtnjuter endast det skydd som följer av 49 a § upphovsrättslagen. Domstolen har vidare funnit att O⁰C⁰ har begått upphovsrättsintrång av oaktsamhet. L⁰L⁰ har själv publicerat Fotografiet på sin webbplats och han har inte närmare preciserat vad hans ideella skada består i. Det har inte framkommit något i målet som talar för att J. J:s verk har påverkats negativt av O⁰C⁰ användning. Enligt domstolen framstår

de otillåtna upphovsrättsliga förfoganden som O" C0 har gjort sig skyldig till som helt bagatellartade.

Sammanfattningsvis finner domstolen att L0" L0 inte har visat att han har lidit någon ersättningsgill skada över huvud taget till följd av O" C u användning av Fotografiet. Även J. J:s käromål ska därför avslås.

När det gäller O" C u käromål finner domstolen – med hänsyn till instansordningens princip – anledning att även göra följande ställningstagande. För det fall undantaget i 26 b § andra stycket upphovsrättslagen inte skulle ha varit tillämpligt beträffande Texten anser domstolen att L0" L0 skulle ha gjort sig skyldig till oaktsamt upphovsrättsintrång men att O" C0 inte visat att hon lidit någon ersättningsgill skada. O" C u käromål skulle alltså under alla förhållanden ha lämnats utan bifall.

Rättegångskostnader

Både J. J:s och O" C u käromål ska avslås. De bör därför i enlighet med 18 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken bära sina egna kostnader i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 1](#) (DV 401)

Överklagande, ställt till Patent- och marknadsöverdomstolen, ska ha inkommit till Patent- och marknadsdomstolen senast den 21 december 2017. Prövningstillstånd krävs.

Daniel Severinsson

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga Patent- och marknadsdomstolens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till Patent- och marknadsdomstolen.** Överklagandet prövas av Patent- och marknadsöverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsdomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till Patent- och marknadsdomstolen och det måste ha kommit in till Patent- och marknadsdomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Patent- och marknadsöverdomstolen fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Patent- och marknadsöverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som Patent- och marknadsdomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som Patent- och marknadsdomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står Patent- och marknadsdomstolens avgörande fast. Det är

därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Patent- och marknadsöverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av Patent- och marknadsdomstolen samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av Patent- och marknadsdomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende Patent- och marknadsdomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Patent- och marknadsöverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av Patent- och marknadsdomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.